

масу 1000 зерен 43,2 г. Вищими показниками характеризувались зразки: Гордеїформе 13-08 (44,8 г) (UKR); Омський изумруд (46,5 г) (RUS); Рая (43,9 г), Сеймур (43,7 г) (KAZ).

Стійкість до борошнистої роси у стандарту Спадщина становила 9 балів. Еталон сприйнятливості Золотко (UKR) мав 4 бали. Стійкість на рівні стандарту (9 балів) була відмічена у зразків: Діана, МІП Райдужна, Гордеїформе 13-08, Гордеїформе 13-07 (UKR); Омський изумруд (RUS); Дамсинская 40, Лавина (KAZ), інші зразки поступалися стандарту.

Отже, на основі всебічної оцінки генофонду пшениці твердої ярої виділено нові джерела цінних господарських ознак, які можуть бути використані як вихідний матеріал для прискорення селекційного процесу.

ДЖЕРЕЛА ЦІННИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОЗНАК ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО

THE SOURCES OF VALUABLE ECONOMIC TRAITS OF WINTER TRITICALE

I. В. Сивокін

I.V. Syvokin'

Інститут рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН

Plant Production Institute nd. a. V. Ya. Yuryev of NAAS

E-mail:ncpgru@gmail.com

Коллекция тритикале озимого НЦГРРУ насчитывает 1841 образец из 24 стран мира. Представлены образцы, выделенные по хозяйственным признакам в результате изучения в 2011-2015 гг. Сформированы и зарегистрированы признаковые коллекции по зимостойкости, комплексу ценных хозяйственных признаков, включая урожайность, устойчивость к болезням и полеганию, крупное выполненное зерно. Этот материал рекомендуется в качестве исходного материала для создания новых сортов тритикале озимого.

Collection of winter triticale of the NCPGRU has 1841 accessions from 24 countries. The accessions selected on economic traits as a result of the study in 2011-2015 are presented. Formed and registered Trait collections for winter hardiness, complex of economic traits including yield, disease resistance, lodging hardiness, large good filled grain. This material is recommended as a starting material for creation of new varieties of winter triticale.

Генетичне різноманіття тритикале озимого, представлене у колекції НЦГРРУ, дає можливість створювати і підбирати вихідний матеріал для різних напрямків селекційної роботи: урожайність, стійкість до хвороб і вилягання, зимостійкість, адаптивність до умов вирощування. Колекція тритикале озимого налічує 1841 зразок з 24 країн світу.

Колекційні зразки вивчалися упродовж 2011-2015 рр. за методичними рекомендаціями « Пополнение, сохранение в живом

виде и изучение мировой коллекции пшеницы, эгилопса и тритикале» (СПБ: ВИР, 1999). Виділені сорти з цінними господарськими ознаками.

У групі середньоранніх зразків раніше дозрівали Етель, Половецьке (UKR) – 290 діб. Стандат Раритет (UKR) – 291 доба, еталон Haiduk (ROM) – 289 діб. За урожайністю перевищували еталон Haiduk - 690 г/ мІ; Етель – 770 г/мІ, Пашниця - 795 г/мІ.

Краще перезимували (2011-2012 рр.), коли температура у грудні знижувалася до -12°C у вузлі кушення) Шаланда, Амос, Маркіян, Амур, Чорнобривець (UKR) – 9 балів; Сотник, Дозор (RUS) – 9 балів, стандарт Раритет – 9 балів, еталон високого рівня перезимівлі Цекад 22 – 9 балів. Стійкими до збудника снігової цвілі були Етель, Амос, Маркіян, Никанор, Амур (UKR) – 9 балів, стандарт Раритет – 9 балів, еталон високого рівня стійкості Шаланда – 9 балів. Найбільш активно відновлювалися сорти Етель, Букет, Амос, Маркіян (UKR) – 9 балів. Стандарт Раритет – 9 балів, еталон високої активності відростання Шаланда – 9 балів.

Високим рівнем (9 балів) густоти продуктивного стеблостою відрізнялися українські зразки Букет, Амос, Маркіян, Никанор. Стандарт Раритет – 9 балів, еталон густоти стеблостою Шаланда – 9 балів.

Високою стійкістю (8 балів) до збудника септоріозу листя відрізнялися зразки Амур, Пашниця (UKR); Легион (RUS); Антось, Адаць, Жыцень (BLR). Стандарт Раритет – 7 балів, еталон високої стійкості до збудника септоріозу листя Трибун (RUS) – 9 балів. Середньо-стійкими (7 балів) до збудника бурої листової іржі були Букет, Амос (UKR); Мамучар (RUS); Адаць (BLR). Стійкими (8 балів) до збудника бурої листової іржі були Aliko, Pawo (POL); Bedretto, Prader (CZE) і перевищували еталон Эра за урожайністю та крупністю зерна: Aliko – 1412 г/м², 48,8 г, Pawo – 705 г/м², 49,2 г, Bedretto 898 г/м², 49,5 г, Prader 880 г/м², 48,2 г відповідно. Стандарт Раритет – 6 балів, еталон високої стійкості до збудника бурої листової іржі Эра (BLR) – 8 балів, урожайність 680 г/м², маса 1000 зерен 48,6 г

Виділені сорти стійкі (9 балів) проти вилягання Амос, Маркіян, Романтика, Половецьке (UKR) – висота 118-124 см; Карлик, Крoха (RUS) – висота – 55-65 см. Стандарт Раритет – 9 балів, еталон високої стійкості проти вилягання Полукарлик 75 см (RUS) – 9 балів.

Урожайними (2013 р.) були українські сорти Маркіян – 908 г/м², Легінь 5 - 1000 г/м², Амос – 1025 г/м², Легінь 6 – 1063 г/м²; Gorun 1 (ROM) – 1052 г/м², стандарт Раритет – 1200 г/м², еталон високого рівня урожайності Aliko (POL) – 1412 г/м². Зразки добре перезимували і мали густий продуктивний стеблостій.

Крупним зерном відрізнялися вітчизняні зразки Заграва – маса 1000 зерен – 51,5 г, Чорнобривець – 51,5 г; Александр (RUS) –

51,9 г; Тд 55 – 56,5 г. Стандарт Раритет 48,8 г, еталон високої маси 1000 зерен Руслан (RUS) – 58,6 г.

Виповнене зерно мали Етель, Букет, Амос, Шаланда, Маркіян (UKR) – 8 балів; Александр, Макар, Яша, Сотник (RUS) – 8 балів. Стандарт Раритет – 7 балів, еталон високі виповненості зерна Domital (POL) – 9 балів. Сформовані колекції за зимостійкістю 110 зразків з 9 країн, 45 рівнів прояву ознак свідоцтво №88 від 10.11.2010, ознакова за цінними господарськими ознаками 95 зразків з 8 країн, 47 рівнів прояву ознак, свідоцтво № 203 від 13.02.2012. Зразки з комплексом цінних господарських ознак введено до складу ознакової колекції тритикале озимого гексаплоїдного за ознаками зимостійкість, урожайність, стійкість до хвороб, вилягання з крупним і виповненим зерном рекомендовано як вихідний матеріал для створення нових сортів тритикале озимого.

РІЗНОМАНІТТЯ ГЕНОФОНДУ ТРИТИКАЛЕ ЯРОГО В НАЦІОНАЛЬНОМУ ГЕНБАНКУ УКРАЇНИ

DIVERSITY OF SPRING TRITICALE GENE POOL IN NATIONAL GENBANK OF UKRAINE

В. К. Рябчун, С. В. Чернобай, В. С. Мельник, Т. Б. Капустіна

V. K. Ryabchun, S. V. Chernobay, V. S. Melnyk, T. B. Kapustina

Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН

Plant Production Institute nd. a. V. Ya. Yuryev of NAAS

e-mail: ncpgru@gmail.com

Сформирована коллекция генофонда ярового тритикале, которая включает 1875 образцов из 23 стран мира. Подавляющее большинство образцов имеют гексаплоидный уровень пloidности. Октоплоидных форм насчитывается 20 шт. Наряду с гексаплоидными формами с цитоплазмой мягкой и твердой пшениц, в коллекции имеются секалотритикумы. Выделены источники и доноры высокого уровня продукционного процесса, крупности и хорошей выполненности зерна, полукарликовости (<80 см) и короткостебельности (81-90 см) с высокой устойчивости к полеганию, имеющие легкий и хороший обмолот колоса. Ряд образцов имеют темно-коричневое и твердое зерно, характеризуются высоким содержанием белка в зерне (13,5-15,0%) и клейковины в муке (25-29%), натуру зерна более 800 г/л. Линия ЯТХ 595-8-15 отличается янтарным зерном, пригодным для производства макарон. Хорошие хлебопекарные свойства проявляют Хлебодар харьковский, Дархлиба харьковский, ЯТХ 44-15. Сформированная коллекция позволяет обеспечивать разные направления селекционного процесса, научные и учебные программы.

There is created gene pool collection of spring triticale which includes 1875 accessions from 23 countries. The vast majority of the accessions are of hexaploid ploidy level. 20 are octoploid forms. Along with hexaploid forms with the cytoplasm of bread and durum wheats, the collection includes secalotriticums. There are selected a sources and donors of a high level of the production process, size and good filled grain, semi-dwarfness (<80 cm) and short stature (81-90 cm) with high resistance to lodging, with a light and a good threshing ear. Some samples have a dark brown solid grain and have a high protein content in the grain